

mana autem natura in Christo unita est persona Verbi absque successione. Unde gratia habitualis non intelligitur ut præcedens unionem, sed ut consequens, sicut quædam proprietas naturalis. In quibus verbis satis indicat, proprietatem vel qualitatem, quæ indivisibiliter manat ex forma in momento introductionis ejus, absque successione, nullo modo posse intelligi priorem formam, sed tantum ut proprietatem consequentem. Quod si hoc verum est de proprietate, quæ solum manat a forma per naturalem resultantiam, multo magis necessarium id est in actu, qui per propriam efficientiam ab habitu eliceretur; nullo ergo modo potest talis actus intelligi ut prior, neque ut præparans potentiam ad recipiendum habitum; ergo e contrario, cum certum sit actum ultimæ dispositionis ad gratiam habere hanc prioritatem, et esse veram dispositionem præparantem ad illam, non potest intelligi manans effective ab ipsa gratia habituali, etiam secundum vera philosophiæ principia.

13. Secundum exemplum improbatum. — Aliud exemplum erat de apertione fenestræ et ingressu aeris; nam aer ingrediens effective aperit fenestram, et ita in genere causæ efficientis dicitur esse natura prior, cum tamen in genere causæ materialis seu ablacionis impedimenti aperio necessario præcedat. Sed non est accommodata, imo nec satis considerata comparatio; nam duo motus, seu duæ partes motus in vento aperiante fenestram, et per illam ingrediente distinguendæ sunt. Prior est motio illa qua aer motus attingit fenestram, et impellit illam, et sic effective illam aperit, et consequenter in genere causæ efficientis est natura prior, et in nullo genere causæ posterior, quia motus mobilis ab alio impulsu nullo modo est causa impulsus, vel illius motus, quo agitatur aer, verbi gratia, seu ventus ad impellendum; alius motus aeris est quo ingreditur per fenestram a suo loco recessentem, et hic motus supponit remotum impedimentum per apertitionem fenestræ, et sic recessus fenestræ a suo loco dici potest prior natura in genere causæ materialis, seu disponentis, auferendo impedimentum; sic autem ingressus aeris non est causa efficiens apertione fenestræ, et sic nullo modo est natura prior in illo genere causæ, et ita non invenitur in exemplo aliud quod respectu ejusdem sit prius et posterius natura in illis duobus generibus causarum; ergo, attente considerato exemplo, non est verum quod in eo sumitur. Et præ-

terea illa prior pars de effectione per impulsu non potest accommodari gratiæ, nam aer est res subsistens, quæ prius moveri potest et impellere fenestram, non illi inhærendo, sed illam fortiter contingendo. Gratia autem habitualis non potest animam movere, nec cooperari illi nisi prius illi inhærebat; non potest autem prius inhærente quam anima sit ad illam recipiendam proxime disposita, et ideo non potest ad ipsam dispositionem movere, vel illam efficere.

14. Instantia. — Solutio illius. — Tertium exemplum similiter exponitur. — Dices: saltem in dicto exemplo ille secundus motus aeris ingredientis per fenestram est prior in genere causæ formalis quam apertio fenestræ, licet sit posterior in genere causæ materialis, ut dixi. Respondet imprimis non esse simile, quia hic agimus de causa efficiente, quæ est simpliciter prior suo effectu in omniratione causæ postulantis existentiam realem, ut declaravi. Deinde respondet negando assumptum, quia apertio fenestræ, vel non habet proprie causam formalem, vel illa potius est novum ubi quod acquirit quam ingressus aeris. Nam fenestra mota vento extrinsecus impellente fertur in alium locum quem replet et occupat, et quatenus hoc novum ubi est incompossible formaliter cum primo, dici potest causa formalis illius, magis secundum rationem et modum concipiendi quam secundum rem. Cum autem, recedente fenestra, aer ingreditur, jam non est quod expellat formaliter fenestram jam inde motam, sed solum quasi formaliter replet locum quem fenestra deseruit, et est ideo simpliciter posterior natura, et non prior; quod si alius ordo ibi consideratur, erit rationis, non veræ causalitatis. Atque eodem fere modo expedientum est exemplum tertium de materia et forma, quia imprimis non est simile, ut dixi. Et deinde, licet materialis forma simpliciter sit posterior natura, quia suam entitatem habet aliquo modo a materia, de cuius potentia educitur, et ideo illam simpliciter supponit, nihilominus materialis forma nullo modo præintelligi potest materia secundum esse reale suum, et veram utriusque entitatem, quia materia non pendet in sua entitate a forma, ut a priori causa, sed illam habet effective a Deo per solam creationem, sed pendet a forma, tanquam ab actu completere illam, sine quo actu secundum communem cursum naturæ subsistere non potest, ut latius in Philosophia tractatur.

CAPUT XIV.

QUÆ FUERIT D. THOMÆ SENTENTIA CIRCA EFFEC-
TIONEM GRATIÆ HABITALIS IN ACTUM PROXIME
AD ILLAM DISPOSIDENTEM.

1. *Assertio nostra est omnino.* — Moderni Thomiste, quos pro prima sententia in c. 41 allegavimus, præcipue auctoritate D. Thomæ in illam sententiam ducti sunt, pro certo habentes illam fuisse a Doctore sancto traditam, unde difficile creditu videri potest divi Thomæ discipulos illius mentem non fuisse assecutos. Nihilominus tamen assero D. Thomam sèpe docuisse primum actum conversionis in Deum, seu contritionis, quo homo disponitur ad infusionem gratiæ habitualis, non esse effective ab habitu gratiæ, et sibi non fuisse contrarium, ac proinde nunquam docuisse talem dispositionem esse effective ab habitu ad quem disponit. Priorem partem probo ex D. Thoma 1. 2, quæst. 109, art. 6, ubi, tractans de dispositione qua anima proxime præparatur ad bene operandum, hac distinctione utitur: *Quia duplex (inquit) est præparatio voluntatis ad bonum: una quidem, qua præparatur ad bene operandum, et ad Deo fruendum, et talis præparatio voluntatis non potest fieri nisi per habitus, qui sit principium bene operandi.* Alia vero præparatio voluntatis est ad consequendum ipsum habitualis gratiæ donum, et ad hoc non oportet supponere aliud donum habituale in anima, quia sic procederetur in infinitum, sed oportet supponere aliud speciale Dei auxilium moventis animam ad bonum. Hæc fere ad littaram divus Thomas, in quibus aperte docet hujusmodi præparationem non esse ab habitu, sed ab auxilio.

2. *Impugnatio superioris auctoritatis divi Thomæ.* — Respondent aliqui D. Thomam non dicere actum illum non supponere habitum, sed non supponere aliud aliud habituale donum, in quo potius indicat, licet non supponat aliud, supponere ipsummet in genere efficientis. Sed hæc ponderatio excluditur imprimis ex alio loco D. Thomæ, qui tradens eamdem doctrinam, 1 p., quæst. 62, a. 2, cum in corpore docuisse Angelos indiguisse auxilio gratiæ ad primam conversionem in Deum, in solut. 3, declarans quale sit hoc auxilium, dicit: *Tertia conversio est per quam aliquis præparat se ad gratiam habendam, et ad hanc non exigitur aliqua habitualis gratia, sed operatio Dei ad se animam convertentis.* Ubi non dixit

aliqua alia, sed simpliciter *aliqua*; omnem ergo habitum excludit ab efficientia primæ conversionis; in eodem ergo sensu in altero loco est locutus. Imo dicendo *aliquo alio*, supponit ut clarum non posse talem conversionem effici ab eodem habitu ad quem subjectum præparat. Accedit quod statim aliud principium effectivum assignat, scilicet, divinum auxilium animam movens; ergo voluit excludere omnem habitum. Neque enim dici potest locutum esse de auxilio quod etiam cum habitu necessarium est; nam hoc etiam requiritur ad actus non præparantes ad habitum, sed procedentes ex habitu, sive in patria, sive in via, et tamen de illis longe alter D. Thomas loquitur, dicens quod fiunt ab habitu; de alio vero actu præparante ad habitum dicit non esse ab habitu, sed ab auxilio; ergo de majori et specialiori auxilio loquitur quam cum habitu requiratur, quod supplere possit efficientiam habitus.

3. *Notandus D. Thomæ locus.* — *Alia loca D. Thomæ.* — Tertius et notandus locus est in 3 p., quæst. 85, art. 1, ad 2, ubi sic inquit: *Actus primus pœnitentis se habet ut ultima dis-positio ad gratiam consequendam, scilicet, con-tritio; alii vero sequentes actus pœnitentia pro-cedunt jam ex gratia et virtutibus.* In qua par-titione universalis propositio exceptiva virtute continetur, scilicet, omnes actus pœnitentiae hominis justi procedunt a gratia et virtutibus, præter actum primum, qui est ultima dis-position ad gratiam; ergo ex sententia di-vis Thomæ ille actus primus non est ex gratia, ac subinde non fit ab illa effective. Unde etiam intelligitur D. Thomam, ex eo quod ille actus primus est ultima dispositio ad gratiam consequendam, tacite inferre illum non esse ex gratia, quia ante illam ac subinde sine illa factus et existens supponitur. Nam propterea de solis sequentibus actibus docet a gratia, quam jam supponunt, procedere. Similis locus habetur in 2, d. 28. Quartus et satis apertus locus est in 2. 2, quæst. 24, art. 3, ubi D. Thomas querit an charitas infundatur secundum capacitatem naturalem; et partem affirmativam suadet in primo arguendo, quia infunditur secundum propriam virtutem, et ante charitatem non præcedit nisi virtus naturalis. Respondet autem per interemptionem minoris: *Quia virtus (inquit) secundum quam Deus dat sua dona unicuique, est dispositio seu præparatio præcedens, sive conatus gratiam accipientis; sed hanc etiam dispositionem præ-venit Spiritus Sanctus movens mentem homi-*

nis plus minus, secundum suam voluntatem. Ubi aperte docet principium illius dispositionis non esse virtutem ipsam seu gratiam habitualis, sed Spiritus Sancti motionem præviam. Et tacite constituit differentiam inter motionem et habitum, quod motionem præbet Deus non propter actum, qui est ab illa, tanquam propter dispositionem, sed liberali voluntate illam confert ut homo sic vel aliter se disponat, habitum vero non infundit pro suo solo arbitrio, sed juxta dispositionem recipientis, et ideo non dat habitum ut homo illam efficiat, sed quia per auxilium illam fecit.

4. *Seipsum exponit D. Thomas.* — Et hunc esse sensum D. Thomæ aperte declaratur ex doctrina ejusdem in 1. 2, quæst. 112, art. 2, ubi quærerit an requiratur præparatio ad gratiam ex parte hominis, et distinguendo respondet: *Quandoque gratia dicitur ipsum habituale donum, quandoque autem auxilium Dei moventis animam ad bonum. Primo igitur modo accipiendo gratiam, præexigitur ad gratiam aliqua gratiæ præparatio, quia nulla forma introducitur nisi in materia disposita. Sed loquendo de gratia, secundum quod significat auxilium Dei moventis ad bonum, sic nulla præparatio requiritur ex parte hominis, quasi præveniens divinum auxilium, sed potius quemque præparatio in homine esse potest, est ex auxilio Dei moventis animam ad bonum.*

In quibus verbis habemus expressum a D. Thoma, dispositionem ad gratiam esse ex auxilio, utique quod sit sufficiens principium illius sine habitu, ut in primo et secundo testimonio ponderatum est, et inde necessario concluditur non esse effective ab habitu, ut contra Sotum probatum est. Deinde habemus ex verbis illis argumentum efficax a paritate rationis, nam ideo ad auxilium nulla est dispositio, quia ipsum auxilium est principium dispositionis; ergo si habitus esset principium illius actus, non posset ille actus esse dispositio ad habitum; ergo in illa doctrina aperte supponit D. Thomas actum non posse disponere seu præparare subjectum ad suum principium, seu (quod perinde est) principium alicujus actus non posse illum ut dispositionem supponere. Quæ doctrina optime etiam confirmatur ex doctrina ejusdem articuli ad 2, ubi distinguit D. Thomas duplē conversionem peccatoris, unam, quæ fit successive, in qua præparatio perfecta gratiam præcedit; aliam, quam Deus facit subito, movendo hominem ad conversionem perfectam. Et talem

dicit fuisse conversionem Pauli, quia *cum esset in progressu peccati, subito (ait) cor ejus perfecte motum est a Deo, audiendo, et addicendo, et veniendo, et ideo subito est gratiam consecutus.* Ubi solum ponero causalem illam, quia Paulus subito ex motione Dei conversus est, ideo gratiam est consecutus; nam ex illa evidenter sequitur et motionem illam fuisse distinctam ab infusione gratiae habitualis, et gratiam habitualis esse datum Paulo, quia se converterat, non ut se converteret, ac subinde non esse datum ut principium illius conversionis.

5. *Præcipua objectio ex S. Thoma solvitur.* — Contra hanc D. Thomæ sententiam duo vel tria ejus testimonia objiciuntur. Primum ac præcipuum est in 1. 2, quæst. 113, art. 8, ubi, ex quatuor quæ in momento justificationis concurrunt (scilicet, infusio gratiæ, motus voluntatis in Deum, et adversus peccatum, et remissio peccati), infusionem gratiæ dicit esse primam in ordine naturæ; non potest autem esse prior natura quam actus voluntatis, nisi in genere cause efficientis; ergo ex sententia D. Thomæ gratia infusa a Deo est principium efficiens conversionem voluntatis in ipsum Deum. Respondetur per infusionem gratiæ non intelligere D. Thomam productionem gratiæ habitualis, sed infusionem divini auxilii, quo Deus voluntatem peccatoris ad se convertit.

6. *De infusione auxiliū logui D. Thoma dupliciter suadetur ejus doctrina.* — Primo, quia in aliis locis citatis distinguit D. Thomas, quia interdum dicitur de habituali Dei dono, interdum de auxilio Dei moventis; sed hoc auxilium recte dicitur a Deo infundi, imo ipse Spiritus Sanctus dicitur etiam infundi, cum illud præbet, juxta usitatum modum loquendi, presertim Concilii Arausicanii et Augustini quem supra notavimus; ergo cum omni proprietate intelligi potest de infusione auxiliū, cum dicitur infusio gratiæ esse prima secundum ordinem naturæ in justificatione. Cum autem hæc expositiō conciliet hunc locum cum aliis D. Thomæ, et contradictionem evitet, profecto ita intelligentius est. Secundo, videtur satis expresse ita se exponere D. Thomas, tum quia, reddens rationem suæ assertionis, ait: *Quia in omni motu naturali prius est motio ipsius moventis, et inde infert: Ipsa ergo Dei moventis motio est gratiæ infusio;* motio autem Dei moventis non est infusio gratiæ habitualis, sed auxilium Dei moventis, ut et per se notum videtur, et ex phrasie ac

modo loquendi D. Thomæ in aliis locis, præsertim in eadem 1. 2, quæst. 109, per totam, et quæst. 112, art. 2; tum etiam quia ibidem distinguit gratiam a justitia, et dicit gratiam esse causam remissionis peccati et acceptio-nis justitiae, quod non posset intelligi si per gratiam intelligeret habitum, et non motionem.

7. *Suadetur tertio.* — Tertio, quia D. Thomas illam infusionem gratiæ de qua loquitur, ita dicit esse primam ordine naturæ, ut ad illam nulla præcedat dispositio, sed ab illa procedat dispositio, sic enim in sua ratione dicit: *Quia in quolibet motu naturali primum est motio ipsius moventis, secundum est dispositio materiæ, sive motus ipsius mobilis, etc.* Certum est autem, in motionibus naturalibus, ante primam motionem moventis nullam posse intelligi præviā dispositiōnem introductam per actionem ejusdem agentis, ut, in productione ignis ex ligno, prima motio ignis generantis est calefactio, ad quam nulla supponi potest dispositio ab eodem generante inducta. Hanc vero generalem doctrinam accommodat D. Thomas ad justificationem, dicens infusionem gratiæ esse primam Dei motionem ad quam sequitur motus peccatoris, qui est dispositio, non quidem ad illam primam infusionem, sed ad remissionem peccati; ergo sentit ad illam primam infusionem nullam præcedere ex parte passi dispositiōnem; non est ergo infusionem gratiæ habitualis, sed auxiliū.

8. *Probatur quarto.* — Quarto, inter illam primam infusionem gratiæ et remissionem peccati dicit D. Thomas interponi duo instantia naturæ per duos motus voluntatis in Deum, et contra peccatum; hoc autem impossibile est intelligi, aut verum esse de infusione gratiæ habitualis, quæ a solo Deo est, et progredi ad motum ipsius hominis, qui etiam est actuale donum gratiæ Dei, et tendere ac terminari ad donum habitualis gratiæ, et quia hæc omnia infunduntur a Deo per modum unius tendentia, ideo interdum de illa D. Thoma loqui per modum unius infusionis, seu mutationis gratiæ Dei. Et hunc etiam esse morem Augustini et Patrum notavit Stapleton., dicto polemog. 1 ad lib. 5 de Justificat., § Notandum, dicens: *Etsi Scholastici, distinctionis gratia, auxilium speciale gratia ab ipsa habituali gratia, tanquam diversam et distinctam Dei operationem discrēverint, tamen Sancti Patres motio-nem illam Dei excitantem hominem ad gratiam homini infusam, eumque gratum facientem, non duas actiones Dei, sed unam prorsus reputant, veluti motum et ejus terminum.* Ad hunc

ergo modum loquitur D. Thomas in illo articulo de infusione gratiæ, quæ in justificatione fit per modum unius actionis, etiamsi motionem Dei actualē et effectiōnem gratiæ habitualis includat, et ita interdum loquitur indifferenter seu abstracte de infusione gratiæ, ut utrumque donum includit, ut in illa quæst. 113, art. 2, et quæst. 112, art. 2; aliquando vero de altera gratia determinate loquitur.

10. Præcipue vero quia collatio totius gratiæ initium sumit a motione Dei, ideo dum loquitur de infusione gratiæ ut a Deo incipit, loquitur de infusione divini auxilii, et ita loquitur in corpore primi articuli. Cum vero transfert sermonem ad terminum illius motionis, illumque nomine gratiæ appellat, loquitur de parte illius gratiæ (ut sic dicam) quæ ad habitualem gratiam pertinet, semperque addit aliquid unde æquivocatio tolli possit. Atque ita, in solutione ad primum, in prima solutione cum prius dicit, quia infusio et remissio culpæ dicuntur ex parte Dei, ideo ordine naturæ priorem esse gratiæ infusionem, ibi eodem modo loquitur de gratia pro divina motione et auxilio. Cum vero adjungit ex parte hominis justificati priorem esse liberationem a culpa quam consecutionem gratiæ, de termino justificationis atque adeo de habituali gratia loquitur, et fortasse ad id insinuandum non dixit absolute *consecutio gratiæ*, sed addidit, *consecutio gratiæ sanctificantis*. Et in secunda responsione ejusdem primi argumenti, gratiam distinguit a culpa et a justitia, dicitque *gratiam esse causam remissionis culpæ et adeptiōnis justitiae*. Ubi nomine gratiæ comprehendit auxilium quod antecedit ut causa remissionis culpæ et adeptiōnis justitiae, utique habitualis. Ac denique, in solutione ad 2, prius generatim ait dispositionem subjecti præcedere susceptionem formæ ordine naturæ, subsequi autem actionem agentis; explicat autem quam actionem sequatur, addens *per quam etiam ipsum subiectum disponitur*; unde nunquam dicit actionem, per quam fit forma, ad quam præcedit dispositio, antecedere dispositionem ut receptam in passo, sed actionem, per quam fit dispositio, ordine naturæ præcedere receptionem formæ. Actio autem illa per quam fit dispositio, in successivis mutationibus seu generationibus, præcedit toto tempore ante instans introductionis formæ, ut capite præcedenti circa aliud locum tertiae partis, quæst. 7, art. 13, ad secundum, notavi, in mutationibus autem instantaneis præcedit per

per aliquam subitam mutationem, quæ in justificatione fit per auxilium, ut ex alio testimonio primæ secundæ, quæstione 112, articulo secundo, ad secundum, paulo antea dixi. Et in eodem sensu, in dicto artic. 8, ad secundum, concludit sic: *Et ideo motus liberi arbitrii ordine naturæ præcedit consecutionem gratiæ*, utique sanctificantis, quæ est ultima forma, ad quam tota illa mutatio tendit, et ideo verbo *consecutionis* potius quam infusionis denotatur, et ideo subjunxit: *Sequitur autem (scilicet motus liberi arbitrii) gratia infusionem*, scilicet, gratiæ auxilii efficacis; hanc enim per illa verba semper significat.

11. *D. Thomas alibi objicitur.* — *Alvarez*, disp. 66. — *Veritas patebit.* — Secundo, objicitur alter locus ex quæst. 28 de Verit., artic. 8, ubi, tractans quæstionem an in justificatione impii motus liberi arbitrii præcedat vel sequatur gratiæ infusionem, refutatis aliorum opinionibus, respondet in corpore, *secundum ordinem causæ materialis, sic motus liberi arbitrii ordine naturæ antecedere gratiæ infusionem, sicut dispositio materialis formam; secundum ordinem autem causæ formalis esse e converso*, idque statim confirmat exemplo rerum naturalium, *in quibus dispositio necessitans ad formam, quodammodo præcedit formam substantialem, scilicet, secundum rationem causæ materialis, sed ex parte causa formalis prior est forma in quantum perficit, et materiali, et accidentia materialia*. Hæc fere divus Thomas, in quibus videtur expresse docere sententiam modernorum Thomistarum, ut ipsi dicunt. Respondetur nihilominus in illo quidem loco divum Thomam loqui de gratia habituali et sanctificantre, nam comparat illam ad formam substantialem, et in toto discursu articuli et solutionibus argumentorum plane de illa loquitur. Nunquam tamen illam considerat ut causam efficientem contritionis quæ est dispositio ad illam, sed ut causam formalem proficientem illam, quæ duo confundunt Thomistæ; sunt tamen valde distincta, et ideo similia testimonia non recte allegantur. Docet ergo D. Thomas in illo loco contritionem, quæ est dispositio ad gratiam sanctificantem, dupliciter posse considerari, scilicet, ut informem, vel ut formatam, et priori modo dicit esse priorem natura in suo proprio genere causæ, scilicet, materialis, posteriori autem modo esse posteriorem gratia in genere causæ formalis, non quia ab illa effective procedat, hanc enim rationem

divus Thomas nunquam reddidit, sed quia per gratiam quodammodo perficitur; sic enim in exemplo rerum naturalium id declarat, dum dicit dispositionem præcedere quodammodo ad formam substantialem, quatenus ad illam subjectum præparat; alio vero modo subsequi, quatenus forma et materiam, et accidentia materialia aliquo modo perficit, non quidem illa in esse producendo, sed quasi firmando et confortando illa, non per speciale activitatem in illa, sed per conjunctio nem quamdam cum illis. Sic ergo gratia dicitur formare actum qui prius natura fuit dispositio ad illam, non efficiendo illum, vel in illum, sed solum per moralem dignitatem quam illi confert, dum incipit esse in persona sancta et grata; sic ergo idem actus qui, secundum suam entitatem est prior natura quam gratia ratione causalitatis materialis, dicitur esse posterior natura in genere causæ formalis, ac subinde non secundum idem, neque secundum suam entitatem, sed secundum speciale illam dignitatem quam habere incipit per conjunctionem ad gratiam.

12. *Objectio tertia.* — *Dilutio.* — Tertio deinde objicitur locus 3 p., quæst. 89, art. 1, ad 1, ubi ait poenitentiae virtutem esse effectum gratiæ; loquitur autem de habituali gratia, quia de illa dicit non esse effectum poenitentiae virtutis, sed poenitentiae sacramenti; sacramentum autem non efficit gratiam auxilii, sed habitum gratiæ. Respondeo, sicut divus Thomas loquitur de gratia habituali, ita etiam loqui de virtute poenitentiae quoad habitum, et illum dicit esse gratiæ effectum, eo modo quo alii locis dicit virtutes infusas resultare ex gratia, seu ratione illius infundi. Et sic in illa solutione concludit habitum poenitentiae simul cum habitibus aliarum virtutum per sacramentum poenitentiae causari, quia efficiendo gratiam, ratione illius, vel per illam, coefficit poenitentiam et alias virtutes. Unde quatenus divus Thomas ait habitum poenitentiae esse gratiæ habitualis effectum, potius indicat eumdem habitum poenitentiae non esse causam illius actus poenitentiae quo se homo ad gratiam disponit, quia si illius esset causa efficiens, mediante illo esset causa gratiæ, quod ibi D. Thomas negat. Nam de actu non poterat id simpliciter negare, unde in solutione ad 2, ait, *gratiam effective fieri virtute clavium, actum vero primum poenitentis, scilicet, contritionem, esse ultimam dispositionem ad gratiam consequendam*. Et ibidem significat eumdem actum poenitentiae, ut est

CAPUT XV.

UTRUM PRIMA DISPOSITIO AD JUSTIFICATIONEM NECESSARIA SIT ACTUS FIDEI ET INTELLECTUS.

1. *Actus fidei est prima dispositio ad justitiam.* — Diximus in genere de dispositione ad justitiam et gratiam habitualem obtinendam, eamque in humanis actibus positam esse docuimus; consequenter ergo sequitur ut qui sint isti actus declaremus. Et quoniam illi actus, vel intellectus sunt vel voluntatis, et intellectus prior est, ideo de dispositione ex parte illius necessaria dicere incipimus. Et imprimis supponimus primam dispositionem ad justitiam esse actum fidei. Quod est certum de fide; nam quod fides sit necessaria ad justitiam, satis expresse docuit Christus Dominus, Matth. ult.: *Qui non crediderit condemnabitur*; et Paulus, ad Hebr. 11: *Sine fide impossibile est placere Deo*, quod latius in proprio tractatu de fide ostendendum est. Quod vero illa dispositio sit prima, satis significavit Paulus, ad Hebr. 11, cum descripsit *fidem esse substantiam, seu hypostasim (id est fundamentum) rerum sperandarum*; et cum subjecit: *Sine fide impossibile est placere Deo*. Quod tam de persona quam de operibus ejus Sancti intelligunt. Cum ergo sine fide nemo possit placere Deo, profecto nec justus esse potest; nam qui justus est placet Deo, et ideo dicitur justus ex fide vivere, Abac. 2, Hebr. 10, Roman. 1, et propterea Paulus in suis epistolis, præsertim ad Roman. et ad Galatas, hominem dicit justificari per fidem, tanquam per radicem et originem justitiae, ut Concilium Tridentinum, sessione 6, capite octavo, declaravit.

2. *Stapleton., l. 8, c. 1 et 3, refert.* — Neque hanc fidei necessitatem hæretici diffidentur, sentiunt tamen hanc fidem justificantem non esse opus intellectus, sed voluntatis. Dicunt enim illam esse fiduciam qua quis firmiter credit sibi esse remissa peccata, vel non